

УНИЈА

 UNHCR
The UN Refugee Agency

ИНФО

www.unijakm.org

Број 44-45.

Год. V

Београд

мај-јун 2008.

Бесплатан примерак

ISSN 1820-3531

Издавање овој Билтена омогућио је Високи комесаријат за избеглице (UNHCR)

**РАСЕЉЕНИ У ПРИЗРЕНУ:
Шетња да, а повратак...**

СТУПАЊЕ НА СНАГУ УСТАВА САМОПРОГЛАШЕНЕ РЕПУБЛИКЕ КОСОВО ДОВОДИ ИРЛ И СРБЕ НА КИМ У САСВИМ НОВИ ПОЛОЖАЈ

ПУТ У НЕИЗВЕСНОСТ

- * *Проглашење устава Косова изазвало низ реакција свих актера везаних за решавање проблема на простору КиМ*
- * *„Нелегално проглашење независности Косова пошто је зауставило процес повратка Срба. Према подацима УНХСР-а, у току прошлог месеца, а на Косово се није вратило ни једно расељено лице“, изјавио је Срђан Сенић, саветник шефа УНМИК-а за повратак расељених.*
- * *Нови пасоши, личне карте, двојно држављанство, али и осигурање и регистрација возила и плаћање пореза, ствари су које ће убрзо, на основу усвојеног Устава Косова, постати обавеза за Србе, пре свих, за оне који живе јужно од Ибра.*

Непосредно по ступању на снагу устава Косова (15. јуна), председник самопроглашене Републике **Фатмир Сејдиу**, потписао је указе о проглашењу 41 закона из одбаченог плана Мартија Ахтисарија. Косову су, проглашење устава, међу првима честитали Американци, док је српски министар за КиМ **Слободан Самарџић**, уосталом као и сви други српски званичници, рекао да Србија овај документ сматра “неважећим и правно непостојећим”, најављујући да ће 28. јуна, у Косовској Митровици, бити формирана Скупштина заједнице српских општина, према резултатима локалних избора одржаних 11. маја.

РАЗЛИЧИТИ АРШИНИ

“Устав је део Ахтисаријевог плана. Ни Албанци се не радују његовој примени, а камо ли Срби. Уверен сам да Устав неће производити било какво правно дејство по нас, Србе на северу”, сматра један од српских лидера, **Оливер Ивановић**, додајући, да је сасвим другачија ситуација јужно од Ибра, где Срби немају стратешку позицију и да се он плаши да ће управо они бити жртве које ће платити цену српско-албанских сукоба. Председник заједнице српских општина и насеља Марко Јакшић,

тврди да Устав неће ништа значити за Србе јер “постоји Устав Србије”, док сасвим другачије мишљење има **Бојан Стојановић**, шеф посланичког клуба Српске либералне странке у косовској Скупштини. Он сматра да је Србима северно од Ибра лако да се позивају на Устав Србије. “Не видимо инструменте како се одупрети Албанцима који уз себе имају и моћну Америку и ЕУ. Морам бити обазриви како бисмо колико-толико олакшали и онако тежак положај нас Срба јужно од Ибра”, наглашава Стојановић.

А о Србима са севера Косова и представници приштинских власти имају своје мишљење. “Срби који живе на северу су грађани Косова. Ми им не пребацујемо када неко споља предузима нешто против Косова. Сматрамо Србе на северу Косова, пре свега, мостом између Косова и Србије и надамо се да ће једног дана бити у потпуности интегрисани”, наводи потпредседник приштинске владе **Хајредин Кучи**, истичући да што се тиче севера Косова, Приштина на том простору има легитимну државну власт.

Одговарајући на питање новинара шта мисли о формирању Скупштине заједнице српских општина, председник Косова Фатмир Сејдију оценио да је тај чин,

ПОЧЕТАК РЕКОНФИГУРАЦИЈЕ

Нови шеф Мисије УН на Косову, италијански дипломата **Ламберто Занијер**, непосредно по ступању на дужност, средином јуна, најавио је “шатл дипломатију” између Београда и Приштине ради решења практичних проблема на терену. Занијер је саопштио да је добио сагласност из седишта УН у Њујорку, да покрене процес реконструкције мисије УН на Косову и да ће тај процес трајати 120 дана.

“Реконструкција ће резултирати суштинском редукацијом структуре УНМИК-а, променом његове улоге у складу са новим реалностима на терену и биће у светлу улоге нових актера на терену,” рекао је он. Први конкретан корак на реконструкцији УНМИК-а, према речима Занијера, везан је за његову унутрашњу структуру, где ће се анализирати функције УНМИК-а, да би се видело шта може бити угашено

одмах, а које активности могу бити модификоване јер су још важне.

“Већ сам започео са овим и у тесној сарадњи са ЕУЛЕКС-ом, КFOR-ом и осталим међународним учесницима у процесу”, рекао је Занијер.

ОД 15. ЈУЛА НОВЕ ЛИЧНЕ КАРТЕ

На Косову 15. јула почиње издавање нових личних исправа, али постојећи документи неће морати да буду мењани до истека рока важности, речено је Бети у МУП-у Косова. МУП ће ускоро почети и да издаје нове возачке дозволе свима којима је истекао рок.

Да би неко на Косову могао да добије личну карту, ако нема садашњу UNMIK-ову, треба прво да се упише у Цивилни регистар грађана Косова, који је отворен у општинским центрима. Услов за упис је да живи на Косову или да се враћа на Косово. Повратници треба да документују намеру поновног настајења на Косову, докажу идентитет и стално боравиште на Косову, у претходном периоду, документима бивше СРЈ, а подразумева се лично присуство у Центру за цивилну регистрацију. Основни критеријум за упис је рођење на Косову или да је један од родитеља рођен на Косову, као и непрекидно пребивалиште на Косову најмање пет година, изузев у случају принудног одласка што се доказује.

За издавање личне карте потребно је имати један од идентификационих докумената бивше СРЈ и извод из матичне књиге рођених. Адреса се доказује неким од докумената: рачуном за телефон, воду или смеће, не старијим од шест месеци. За добијање пасоша, потребно је имати личну карту UNMIK-а и уплатити 31 евро.

у суштини, формирање илегалних структура које су за институције Косова неприхватљиве. Нешто блажу оцену о овом чину дао је и **Ламберто Занијер**, новоименовани шеф UNMIK-а, рекавши “да не очекује да ће то променити реалности на терену”. Не желећи да изводимо било какве закључке из свих наведених изјава, замолили смо **Душана Јањића**, координатора Форума за етничке односе, да изнесе своје мишљење о новонасталој ситуацији.

“У уставу нема српских општина које су договорене у преговорима, не помињу се специјалне везе са Србијом, као ни повратак имовине. Предвиђено је и присуство НАТО трупа, а не УН, због чега ће се земље попут Шведске, Норвешке и Украјине, које нису чланице Алијансе, повући са Косова рекао нам је Јањић, додајући да је према овом уставу положај Срба много гори од оног који је предвидео Ахтисари. Када је северни део Косова у питању, Јањић наводи да га тренутна ситуација много подсећа на мирну реинтеграцију Источне Славоније у правни оквир Републике Хрватске, крајем деведесетих година прошлог века.

ПОВРАТАК У НАДЛЕЖНОСТИ КОСОВСКИХ ИНСТИТУЦИЈА

“Према подацима UNHCR-а, у току прошлог месеца, на Косово се није вратило ни једно расељено лице”, изјавио је саветник шефа UNMIK-а за повратак расељених **Срђан Сентић**. На једној од последњих седница Владе Косова, одузете су и ингеренције Одбору за ауторизацију буџета, који је био везан за Министарство за заједнице и повратак, “што аутоматски значи да UNMIK, бар за сада, може имати само статус посматрача у процесу повратка расељених на Косово и Метохију”.

Срђан Сентић

“Једино ће Министарство за заједнице и повратак одлучивати о имплементацији и селекцији пројеката. Надам се да ћемо некако успети да сачувамо транспарентност коју смо имали са овим одбором, јер су ту били укључени не само UNMIK, већ и UNHCR и UNDP”, казао је Сентић. “Имамо пуно пројеката који годинама чекају на новац, јер нема заинтересованости ни међународне заједнице, ни локалних институција, да се процес повратка покрене. Потребно је оснажити овај процес, нарочито охрабрити људе на масовнији повратак”, рекао је Сентић. Он је подсетио да више од пет хиљада Срба живи у колективним центрима у централној Србији, а преко две хиљаде је смештено у колективним центрима на Космету.

“Приоритет је да се њима обезбеде куће. До сада, нажалост, нисам наишао на искрену посвећеност овом проблему. UNMIK је сада преузео само улогу посматрача у процесу повратка расељених на Косово и Метохију”, рекао је Сентић и додао да сарадња са међународном заједницом и локалним институцијама не сме бити прекинута, јер су то институције које могу да помогну остварењу бар једног од интереса српске заједнице, а то је повратак на Косово.

“АДМИНИСТРАТИВНИ” ПРОБЛЕМИ

Ма колико власти у Београду негирале постојање устава самопрокламоване државе Косово, то нема посебног значаја за Србе јужно од Ибра који чине 60 одсто укупног броја преосталих Срба на КиМ. Они живе на простору под контролом косовских институција и EU-LEKS-а састављеног од представника држава које су признале независност Косова. Срби су се непосредно после проглашења устава, суочили са првим административним проблемима.

Припадници Косовске полицијске службе зауставили су, два дана по проглашењу устава Косова, у јужном, већински албанском делу Косовске Митровице, аутомобил са приштинским регистарским ознакама (ПР), а које издаје Република Србија. Власнику **Јордану Веселиновићу** (52), из Племетине код Обилића, наредили су да скине таблице и потом су их поломили.

“Све се догодило наочиглед моје супруге и детета које сам јутрос морао да водим до болнице у северној Косовској Митровици”, рекао је Веселиновић. Полицајац је објаснио Веселиновићу да је ступио на снагу устав Косова и да “приштинске регистарске ознаке више не важе”. Међутим, регионални портпарол КПС **Бесим Хоти**, каже да је због овог случаја започета унутрашња истрага у КПС. “Ми ћемо утврдити да ли је полицајац извршио прекорачење службене дужности. Без обзира на исход истраге, налаз ће бити прослеђен Инспекторату полиције у Приштини”, навео је Хоти, додавши да још увек не постоји ново писмено наређење о томе како треба полиција да поступа са оним аутомобилима које имају старе регистарске ознаке, те да су оне још увек валидне. Иначе, на КиМ се већ годинама уназад користе такозване косовске таблице. Срби на северу и местима које се граниче са већинским српским делом их не користе, али они који живе дубље на територији одавно су регистровали своје аутомобиле на КС.

ПРОТЕСТ УНИЈЕ

Слична ситуација се догодила и на прелазу из северног дела у јужни део Косовске Митровице, како је удружење “Југ “ Краљево, чланицу Уније, обавестио

Најмлађи повраћници у Видање

Ранко Костић, представник села Видања. Комби у коме су се налазиле намирнице и цигарете за мештане Видања заустављен је на мосту и од његовог власника и осморо путника, међу којима су била и деца, затражено је да плате царину у износу од 800 евра за робу коју су превозили у село. Житељи Видања захтевали су да се хитно врати комби са робом, без икакве надокнаде и плаћања царине, јер како кажу, робу су легално купили и логично је да је за њу плаћен порез. Такође су истакли, да ако се настави са одузимањем основних животних намирница, које су од својих пара обезбедили, онда је ово дефинитивно кршење људских права, права на живот, на слободу кретања и права на проток људи и робе. Костић је изјавио, да је тренутна ситуација неподношљива, да се осећају као заморчићи и да су размишљања да напусте своје домове. Иначе село Видање тренутно броји преко 30 породица са укупно 70

ЗАБРАНА ВОЗИЛИМА СА СТАРИМ ТАБЛИЦАМА

Шеф граничне полиције КПС издао је наредбу 20016/05 којом је уведено обавезно косовско осигурање за сва путничка возила са регистарским ознакама Србије и Црне Горе. Власници аутомобила, уколико немају зелени картон, морају платити 15 евра осигурања за 15 дана. Уредба се не односи на аутомобиле са ознакама Македоније. Истовремено, Уредбом је забрањено да особа која има личну карту било издату од МУП-а или UNMIK-а, са местом боравка на Косову, управља возилом које нема нове косовске таблице. Забрањено је кретање путевима Косова возилима са старим косовским таблицама, па се Срби питају како ће и где извршити пререгистрацију јер то уредбом није предвиђено, наводе агенције.

житеља, од којих су њих двадесетак школског узраста. Протест представницима међународне заједнице поводом овог случаја упутила је и Унија Савез удружења интерно расељених лица са КиМ. Коначни епилог овог случаја завршио се тако што су мештанима Видања одузете цигарете, а на осталу робу плаћена царина у износу од 110 евра. Тек након тога враћено им је и возило.

ПРОБЛЕМИ НА ПРЕЛАЗИМА

Ништа боља ситуација није ни са прелазом “границе”, возила са регистарским ознакама градова централне Србије, која се по усвајању устава третирају као инострана. Обавезно је да власници тих возила поседују зелени картон, док је за оне која имају возила регистарских ознака градова Косова и Метохије довољна полиса осигурања. Представници Уније били су пре неколико дана сведоци огромне гужве на прелазу Кончуљ, где је више аутомобила, аутобуса и камиона, чекало прелаз преко границе, а због енормних цена такси (50- 300 евра) многи су се и вратили у централну Србију. Ситуација се мења из часа у час и занимљиво је да нешто што се примењује на једном прелазу не мора да буде и на другом.

Било како било, чињенице говоре да доношењем новог устава проблеми Срба на КиМ неће бити ништа мањи, напротив. Пре доношења устава косовске институције нису имале ни механизме ни законе да “државност” спроведу у дело на територији КиМ и Срби нису имали законску обавезу упућености на Приштину. Сада, Устав Косова не само што је потврда нове државе, већ обележава ступање на снагу свих обавеза за њене становнике. Свакодневни живот Срба ће се променити, а биће им лако или тешко, у зависности колико су спремни да прихвате или одбаце промене.

Припремио: **Милан Кончар**

ОБЕЛЕЖЕН ДАН ИЗБЕГЛИХ И РАСЕЉЕНИХ ЛИЦА

СРБИЈА - ПРВА У ЕВРОПИ

Наша земља је прва у Европи по броју избеглица, а тринаестна у свету. Број избеглих се, у односу на деведесете године, када их је било преко 550 хиљада, смањило на нешто мање од 100 хиљада. Број интерно расељених лица, према званичним подацима УНХЦР-а, износи преко 206.000, а укупан број повратника, према подацима ове организације, не прелази цифру од 18 хиљада људи. Са бројем повратника не слажу се представници Владе Србије, сматрајући да је он много мањи, а свакако да је највећи куриозитет то, да се од проглашења независности и доношења уставна Косова, службено није вратило ниједно расељено лице.

Дан избеглица обележен је широм света, а последња глобална истраживања указују да је као последица конфликта или прогона, на крају 2007. године, било 11, 4 милиона избеглица ван своје земље и 26 милиона интерно расељених лица, који су тренутно уточиште пронашли у другим деловима своје државе.

Поводом Дана избеглица, у организацији Одељења за штампу Представништва УНХЦР-а у Србији, одржан је округли сто под називом "Правна заштита - приступ правима". Решење за Косово мора да укључи и трајно решавање проблема око 206.000 интерно расељених лица. Они представљају таоце политичке ситуације, оцењено је на овом округлом столу.

Џон Ендрју Јанг, шеф Одељења за правну заштиту ове организације у Београду, рекао је да је Високи комесаријат УН за избеглице, сврстао ове године Србију, међу пет земаља дуготрајне избегличке кризе и одлучио да јој пружи додатну помоћ, нагласивши, да је међународна заједница "посебно одговорна" за враћање права и имовине расељених. Јанг је истакао да су Роми, Ашкалије и Египћани најугроженија група расељених са Косова, јер нису остварили право на држављанство и друга документа.

Давор Рако, службеник за правну заштиту у истом Одељењу, нагласио је да се у Србији не говори довољно

о проблемима интерно расељених и да не постоји државна институција која се на озбиљан начин бави решавањем њихових проблема.

"Поражавајући је катастрофално лош учинак повратка на Косово", рекао је Рако и додао да се, према подацима УНХЦР-а, на Косово вратило 18.000 расељених, али да је, у међувремену, тај број вероватно смањен, јер процес није био одржив. То је последица чињенице да се о проблемима расељених са КиМ мало зна и говори, објаснио је он и додао да су "расељени у Србији таоци политичке ситуације око Косова" - западне земље их не враћају јер могу бити изложени погрому, а у Србији још нико не жели да говори о њиховој интеграцији. У таквој ситуацији, поштујући Резолуцију 1244 СБ УН, УНХЦР може само да помаже рад организација и удружења интерно расељених, а донатори не могу да дају средства за њихово трајно збрињавање. У колективним центрима данас је више расељених с КиМ, него избеглица из БиХ и Хрватске и они су најугроженија категорија становништва, а међу њима је посебно угрожено преко 23 хиљаде званично регистрованих Рома, мада се сматра да је њихов број душло већи, рекао је Рако.

Извршна директорка невладине организације "Праксис" **Иванка Костић**, оценила је да је незамисливо да у 21. веку неко не може да оствари своја права и да буде признат пред законом, као што је случај са Ромима расељеним са Косова. Костићева је оценила да ни у новом нацрту Закона о матичним књигама, који би требало да буде предложен Скупштини Србије, није системски решен проблем тих особа. Она је указала и на проблем приступа имовинским правима на Косову истичући да постоји "невероватан број" примера узурпираних имовине.

Ж. Ђекић

ФОТО ВЕСТ

Пригодном конференцијом Дан избеглица обележила је и НВО „Група 484“, а највеће интересовање учесници су показали за рад Министарства за КиМ.

УЧЕСНИЦИ ОКРУГЛОГ СТОЛА, ОДРЖАНОГ У ОРГАНИЗАЦИЈИ УНИЈЕ,
УПУТИЛИ АПЕЛ ЗА ПОШТОВАЊЕ ЉУДСКИХ ПРАВА НА КИМ

ОЧЕКУЈЕМО ЈАСНЕ СИГНАЛЕ ПОДРШКЕ ПОВРАТКУ

“Поштовање људских права као предуслов за повратак и одрживост Срба и неалбанаца на Косову и Метохији”, била је централна тема овог округлог стола. Након уводних излагања и дискусија, представника UNHCR-а, Канцеларије Уједињених нација у Београду и Министарства за КиМ, као и самих расељених лица, закључено је да се основна људска права на КиМ свакодневно крше. Учесници округлог стола су акламацијом подржали “Ајел” УНИЈЕ у коме се тражи од представника међународне заједнице на Косову и Метохији и Привремених институција самоуправе Косова, да пошаљу јасне сигнале за подршку повратку интерно расељених лица из централне Србије.

Ови сигнали огледали би се у изражавању политичке воље за повратком, поједностављивањем процедуре за повратак и стварањем услова за одрживи повратак, као и обезбеђивањем потребних средстава за организован и индивидуални повратак расељених њиховим кућама и другим, слободном вољом, одабраним местима повратка.

НЕПОШТОВАЊЕ ЉУДСКИХ ПРАВА

Златко Маврић, члан Управног одбора Уније и извршни директор удружења “Свети Спас” и један од организатора овог скупа, отворио је округли сто, рекавши да се процес повратка налази у тешкој ситуацији, а да је један од основних разлога томе и непоштовање људских права на КиМ.

“Сложио бих се са оним што је навео г. Маврић да се процес повратка налази у тешкој ситуацији, а имајући

Учесници
сасстанка

то у виду, потребно је навести да је Резолуција 1244 и даље на снази. Није дошло ни до каквих промена око одговорности да се поштује политика и принципи који су наведени у датој резолуцији, пре свега када је процес повратка у питању” рекао је, на почетку уводног излагања, **Ленарт Коцалаинен**, представник UNHCR у Србији.

МЕДИЈИ

- Мислим да је врло важно да се кроз медије, нарочито кроз међународне, укаже на чињеницу да су многа ИРЛ спречена и онемогућена да приступе својој имовини. Знамо да је међународна заједница посебно одговорна да води рачуна о томе да се поштују права на својину и повраћај имовине и треба да радимо на томе да се ово питање још више и значајније истакне, јер је оно директно везано за процес повратка. И улога УНИЈЕ је врло значајна у овом процесу као и улога УНИЈЕ М у Приштини – истакао је Ленарт Коцалаинен.

“ Улога UNHCR-а је да прати процес повратка, а наравно то је и UNMIK-ова улога. У пракси, ипак, та улога UNMIK-а није уопште јасна, а разлог томе јесте и чињеница што су пренели многе своје компетенције на привремене органе власти на Косову. Разумем да је тај положај нејасан, али исто тако сматрам да неће доћи у следећих месец - два до неких битних промена у Резолуцији и присуства UNMIK-а, као и да ће обавезе међународне заједнице и даље да буду исте и да буду поштоване. Можда је дошло време да заједно са нашим пријатељима из ОЕБС-а и ЕУ, испитамо ситуацију о даљој судбини и даљем начину рада у оквиру процеса повратка. То не кажем да бих умањео значај и улогу UNMIK-а, али мислим да је то важно, јер би одразило стварну ситуацију на терену. Верујем да је једнострано проглашење независности довело до значајних и реалних промена на терену које ће да утичу на даљи процес повратка. И тај мали обим дијалога између Привремених институција власти Косова и Србије који је постојао, више не постоји. Зато бих позвао представнике организације УНИЈА као и сва ИРЛ, да они наставе учешће и рад на локалном нивоу у оквиру постојећих структура и на тај начин наставе одређени облик дијалога у вези повратка”, наставио је Коцалаинен.

НЕПРИДРЖАВАЊЕ ПРОЦЕДУРА

“Што се тиче одрживости повратка, морам да кажем, да је питање да ли је тај повратак одржив врло сумњив и да има доста контраверзи око тога колико се стварно ИРЛ вратило на Косово. Мислим да су ИРЛ, UNHCR и сви други, који су укључени у овај рад, учинили једну грешку што нису много снажније захтевали да Протокол о добровољном и одрживом повратку буде имплементиран, самим тим што Протокол предвиђа један механизам повратка ИРЛ у своје домове. Исто тако је и одговорност примајуће заједнице и општинских локалних заједница јасно назначена у њему. Да се придржавало ових процедура данас бисмо имали много јаснију и чистију слику о томе колико се ИРЛ жели вратити. У Протоколу је наведена и могућност да се људи врате и у друга места из којих нису прогнани, али данас овај принцип права на повратак у друга места, осим у своје домове је озбиљно тестиран с обзиром да још увек нема одобрења пројекта у Н. Бадовцима. Да поменем и једну позитивну ствар то је да је Министарство за заједнице Владе Косова аплицирало два милиона евра за повратак ИРЛ у Лапље Село. Исто тако бих желео да нагласим да треба више да се фокусирамо и на повратак Рома што није чињено до сада. Знамо да има много проблема око повратка Рома, али је потребно да покажемо да се не ради само о повратку Срба”, рекао је Коцалаинен, истакавши као позитиван пример повратак у ромску махалу у Косовској Митровици.

ПИТАЊЕ ИМОВИНЕ

- Ситуација у којој се проблем повратка расељених лица сада налази захтева доста шире апликације и шире сагледавање од оног чиме смо се досада бавили, рекао је **Игор Поповић**, из Министарства за КиМ, један од уводничара.

“То је посебно везано за питање имовине. Није свеједно где ће ти људи да се врате, где ће да живе, где ће

да раде, са којим средствима ће да располажу. Посебно је актуелно питање тзв. непокретне имовине, кућа станова, пољопривредног и грађевинског земљишта. У досадашњем повратку, у протеклих седам и више година, колико се одвија овај процес, то питање је било поприлично занемарено, како од стране међународне заједнице тако и од стране невладиних организација. Нарочито је замрло откако је одговорност повратка прешла са UNMIK-а на ПИС Владе Косова, односно Министарство за заједнице и повратак. Мислим да је то резултат политичких питања, јер је напуштена политика стандарда и прешло се на питање статуса. Главни проблем с којим се расељени суочавају при повратку је то што се формирају групације насеља где они живе у гетима, у једном уском подручју. Не могу да уђу у посед своје узурпиране пољопривредне имовине због угрожене безбедности. Гро имовине је узурпиран од припадника албанске нације и повратници немају од чега да живе. Више то није само проблем њихове физичке безбедности, већ економске егзистенције” наставио је Поповић, додавши да је 3. децембра прошле године, КИА престала да прима захтеве ИРЛ и других лица чија је имовина узурпирана, за повраћај имовине.

“До 3. децембра појавило се око 40 хиљада поднесених захтева. То је три пута више него што је предвиђено оснивањем рада КИА-е. Такође, огроман број корисника чија је имовина узурпирана, спреман је да поднесе захтев, али је 3. децембра стопирано подношење захтева. Ти људи немају више коме да се обрате и сада имамо један правни вакуум. Постоји 20 хиљада нерешених предмета за надокнаду уништене имовине почев од 1999. године па све до данас. Судови такве предмете нису узели у расправу”, истиче Поповић.

Игор Поповић

АПЕЛ УМЕСТО ЗАКЉУЧАКА

Имајући у виду чињеницу да се многи Срби и други неалбанци који су изгнани са простора Косова и Метохије не одричу права на повратак УНИЈА је свим релевантним чиниоцима који се баве овим процесом упутила АПЕЛ следеће садржине:

1. УНИЈА апелује на представнике међународне заједнице на Косову и Метохији и на Привремене институције самоуправе да пошаљу јаке сигнале за подршку повратку интерно расељеним лицима у Србији, изражавањем политичке воље за повратком, поједностављивањем процедуре за повратак и стварањем услова за одрживи повратак, као и обезбеђивањем потребних средстава за организован и индивидуални повратак интерно расељених лица, њиховим кућама и другим одабраним местима повратка.
2. УНИЈА апелује на Владу Републике Србије да интензивира подршку повратку интерно расељених лица на Косово и Метохију, као и да обезбеди помоћ како би се побољшали услови живота оних интерно расељених лица која не желе или не могу да се врате на КиМ.
3. УНИЈА апелује на све учеснике нарочито на међународну заједницу на КиМ и у Привременим институцијама самоуправе да подрже неповредивост приватне својине и да створе ефикаснији и бржи процес реституције имовине на Косову.
4. УНИЈА позива локалне власти на КиМ да започну дијалог о повратку са представницима ИРЛ удружења током њихове предстојеће посете главним подручјима повратка на КиМ.

БЕЗБЕДНОСНИ ПРОБЛЕМИ

Други вид проблема је недостатак безбедности потенцијалних повратника. Специфична ситуација је настала након 17. фебруара. Људи су у све већем броју изложени институционалном притиску од стране ПИС

Уводничари скупља

Владе Косова. Посебно бих истакао случај **Момчила Јовановића** из Витомирице, који је 12. марта, као учесник “Иди-види” посете ухапшен у Пећи под оптужбама за наводно извршене ратне злочине, а на основу “танке” изјаве лица албанске националности задржан је у притвору и још увек се тамо налази. Министарство за КиМ, заједно с ДСИ и UNHCR-ом, почело је поступак правне помоћи Јовановићу и његовој породици. Успели смо да испослужемо да се он избави из притвора и да борави у кућном притвору, у повратничкој заједници у селу Брестовик. Ово врло специфичан случај, јер се десио у току “Иди-види” посете. Надамо се да даље неће бити нових случајева. Оваквим чином локалне албанске заједнице односно, ПИС Косова, показују притисак на потенцијалне повратнике”, истакао је Поповић, наводећи још један случај хапшења,

“Поменуо бих и случај **Марка Симоновића** који је ухапшен у Приштини. Био је радник Министарства за повратак и заједнице од 2005. до 2007. године, прошао је све процедуре и није био ни на једној листи за оптужнице. У моменту када је покренуо поступак исељавања албанског лица које је узурпирало његов стан,

дакле, у тренутку када је дошло до деложације из његовог стана, дошло је до његовог хапшења од припадника КПС-а.

УКЉУЧИВАЊЕ ШИРЕ ЈАВНОСТИ

Основни проблем свих спотицања је питање статуса још од 1999. године. Ако је веровати извештајима који нам стижу од разних институција постоје различита виђења процеса повратка и поштовању људских права. Постоје заиста велике разлике између реченог, написаног и реалног стања на терену. Све више компетенција се преноси на привремене органе на Косову, рекао је трећи уводничар **Ђанфранко Д’Ерамо**, службеник у Канцеларији УН у Београду.

“Требало би да се повећају напори у два основна правца. Један је заговарање у погледу побољшања људских права ИРЛ, а други је да се врши мониторинг (праћење) напора ИРЛ да се врате. Хапшење Јовановића или повратак у Нови Бадовац, излазе на површину, због тога што им се придаје велика пажња. Постоји могућност да ће бити још ситуација као што је Момчилова, зато је потребно да очи држимо широм отворене, како се такви случајеви не би поновили. Управо укључивање шире јавности у ове процесе умногоме ће допринети да до оваквих и сличних, случајева више не долази”, закључио је Д’Ерамо, додајући да је његова препорука Унији и ИРЛ да се не уплету у проблеме процедуре, већ да се баве нечим узвишенијим поштовањем људских права.

Марина Крмонезе, представница ДСИ је истакла да су заједнички Министарство за КиМ, UNHCR и ДСИ покушали, свако у свом мандату, да пруже помоћ Јовановићу и његовој породици.

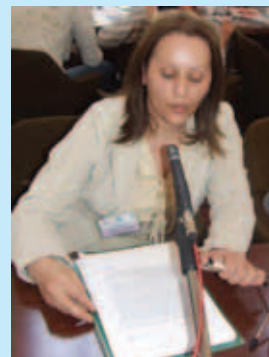
НЕ ОДУСТАЈЕМО ОД ПОВРАТКА

Марко Симоновић лежи у затвору само зато што је хтео да уђе у посед своје имовине. Јовановић је навео

ИСПОВЕСТ МАЈКЕ УХАПШЕНОГ МАРКА СИМОНИЋА

Снежана Симоновић, ИРЛ из Приштине, мајка Марка Симоновића, разјаснила је случај хапшења њеног сина и затражила од свих присутних да утичу, у границама својих могућности, на то да се његов случај што пре нађе пред судом, како би, по њеном мишљењу, што пре истина дошла на видело, а њен син пуштен на слободу. Потврдила је да је Марко ухапшен када је дошао у зграду СУП-а у Приштини да пријави узурпатора, који је поново ушао у њихову ослобођену кућу.

“Пре тога смо добили решење и кључеве ХПД-а тако да је могао слободно да оде и пријави узурпатора који је ушао у нашу кућу. Тад је ухапшен, а терети се да је 1999. године, извршио ратни злочин. Марко је тада имао само 16 година и сигурно није учинио дело за кога га терете. Седам месеци је у затвору, три дана у Приштини, два у Липљану, где му је био угрожен живот, да би после тога био пребачен у затвор у Косовској Митровици. Месецима покушавамо, на све могуће начине, да нађемо помоћ од надлежних да се ова неправда исправи, али до данас то се није десило. Од 10. априла, Марко је ступио у штрајк глату, из револта што га још нико није позвао и питао да каже своје мишљење и своју одбрану. Штрајковао је 15 дана, изгубио осам килограма. После тога, на мој наговор, прекинуо је штрајк - рекла је Симоновићева, наводећи да је Марко радио у Министарству за заједнице и повратак од 10. 06. 2005. до 31. 05. 2007. и када се запошљавао морао је да има УНМИК-ову личну карту, уверење да није под истрагом и да није осуђиван, на основу чега је добио посао.

Гости и новинари

да је кућу Симоновића заузео **Миљаим Зека**, познати косовски новинар и да не жели да из ње изађе. Напоменуо је да су све правне форме у случају хапшења и држања у затвору Марка Симоновића, незаконите, јер није имао право на адвоката, а до скоро није дао ни изјаву о случају за кога га терете. Тек после шест месеци почела је истрага, рекао Трифун Јовановић, из Канцеларија UNMIK-а за везу са судовима

“Решили смо да не одустанемо од онога што је наше, решили смо да се вратимо у наш завичај. Имали смо заштиту ДСИ, сада уместо да се наша сигурност повећава, она слаби. Нуди нам се на потпис папир да смо сами одговорни за наше путовање. Знамо да је одговорност и потреба да идемо тамо и да се вратимо, пре свега, наша, али ако немамо заштиту од институција и подршку од оних који нам помажу у овом процесу, онда то није добро и свако од нас једног дана може бити ухапшен. Само је питање ко је следећи на реду”, навела је **Радмила Вулићевић**, председница удружења “Срећна породица”, и још једном подсетила на различитост повратка у градове и сеоске средине.

Процес повратка мора да се настави, јер се код албанске заједнице жели створити слика да Срби не желе да се врате на Косово. Истовремено смо добијали поруке од ИРЛ да они желе да се наставе “Иди-види” посете и да желе да се и даље реализује комуникација разговора и дијалога. Због тога смо обновили тај процес, рекао је у дискусији **Давор Рако**, из Представништва UNHCR-а Београд, али ми не можемо да им обезбедимо никакав имунитет од судског гоњења. Он је нагласио да је потребно да Министарство за КиМ, буде присутно у септембру и октобру на Извршном комитету Високог комесаријата за избеглице (UNHCR-а) и да тамо гласно и јасно изнесе своје ставове.

КОНКРЕТНИ ПРИМЕРИ

О проблемима повратка говорили су и **Драган Гојковић**, ИРЛ из Црног Врха, општина Пећ, рекавши да је концепт документ за повратак у Црни Врх више пута одбијан. **Срећко Васић**, из удружења “Глас Косова” Крушевац, истакао је да “треба да се седне за сто и види који људи не треба да иду на КиМ и да представници

локалних власти то јасно изнесу”. **Милорад Симијоновић**, ИРЛ из Клобукара, општина Ново Брдо, навео је да се само говори о северу Косова и да су сви запоставили поморавски део, Ново Брдо, Витину, Гњилане и Косовску Каменицу. Најмањи број реализованих пројеката је у нашем региону, а заинтересованост за повратак је највећа, истакао је, додајући да очекује да ће се пројекат у Клобукару наставити и после проглашења независности.

Раде Ђирић, координатор Центра за хумане ресурсе, Београд нагласио је да су Роми најугроженија популација и на Косову и у расељеништву. Он сматра да је основ сваког повратка уважавање имовинских права и уважавање свих грађана Косова, без расне дискриминације. Његово излагање пратила је добро припремљена видео презентација, чији су аутори Раде Ђирић и **Бранислав Скробоња**.

“На свим састанцима главно питање су паре, а нико не жели да каже шта би значило за једну урбану средину, као што је на пример Поткаљаја у Призрену, да се у центар града врати 78 породица. Слажем се да треба insistирати на Протоколу о одрживом повратку и ја тај протокол носим стално са собом. Али када год бих покушао да се снажније борим за оно што је у њему потписано и договорено, долазио сам у ситуацију да ми се чак прети избацивањем са састанка”, рекао је **Трајко Шемић**, ИРЛ из Призрена.

“Кад сам видео у последњој посети шта је урађено у ромској махали у Обилићу, где је направљено 20-ак кућа, поред депоније са смећем, одлучио сам да нећу да се враћам. Тамо нема ни канализације ни пута, ни најосновнијих услова за живот”, навео је **Исмет Таири**, ИРЛ из Обилића.

Реч расељених

У завршној речи **Роберт Станојевић**, удружење “Свети Никола” и члан УО Уније, је истакао да је након свих ових дискусија више него видљиво да се људска права на КиМ не поштују. Навео је да ће представници Уније, сагледати ситуацију, да ће је ставити на папир, а у свим форумима у којима учествују, пренети ставове са овога скупа и интензивно се залагати за побољшање људских права.

Припремили: **З.М., М.К. и В.Ђ.**

ВАПАЈ ТРОЈЕ ЈЕДИНИХ ПОВРАТНИКА У ДЕЧАНЕ

ЖАЛИМО СЕ ...

Општина Дечани, пре догађаја из јуна 1999. године, имала је око 53 хиљаде становника, од којих око две хиљаде неалбанске националности. Иако о повратку размишљају мнози, само су Миланка Појовић и Весна Илић, могле снаге да се врате и уселе у своје станове. Храброст и воља за повратком, у инаш претњима и физичким нападима, није недостајала ни Божидару Томићу, али упркос многих обећања његова кућа још није почела да се гради. Због њега, али и немогућности повратка многих других Срба, који су исказали жељу за тим, ове храбре жене упутиле су писмо на више адреса, жалећи се на шренуто стање.

Припремила: В. Ђушић

фото: Бранислав Скробоња

Али, пођимо редом. “Број припадника српског народа пре ратних збивања износио је 830, не рачунајући две хиљаде избеглица српске националности из Албаније које су се деведесетих година доселили у Дечане, односно околна села. Након прогона неалбанског становништва, сви Срби су напустили ову општину 12. јуна 1999. године. О онима који су остали, а ради се о

Манастир Високи Дечани

троје припадника српске националности, породици **Крстић**, муж и жена и **Бори Павловићу**, не зна се ништа, односно воде се као нестала лица. Једино су монаси манастира Високи Дечани и данас тамо, али само захваљујући припадницима италијанског KFOR-а”, прича за УНИЈА ИНФО, **Зоран Баровић**, општински координатор Владе Србије за Дечане.

О ПОВРАТКУ

“Повратак иде доста тешко, али не из разлога што припадници српске националности не желе да се врате, него из разлога што они немају поверења у примајућу заједницу, у локалне ПИС Косова, а богами ни у припаднике међународне заједнице, јер им не уливају поверење. Основни стандарди, безбедност и слобода

кретања, далеко су испод сваког нивоа, а ништа мање није проблем то што је сва имовина, која је власништво Срба, или уништена или узурпирана”, наставља Баровић, додајући да је уз помоћ Данског савета за избеглице велики број расељених обишао своја имања.

“Људи су смогли снаге да обиђу своју имовину и могу да кажем да су се скоро сви разочарали након тих посета, јер им је, понављам, имовина или уништена или узурпирана. И она која је узурпирана је у толиком бедном стању, да људи не могу да верују да неко може ту да живи. Ипак, ми се на ОРГ залажемо за повратак у урбане средине, мада је направљен КД за четири села где је било укупно тридесетак кућа власништва Срба. Међу-

Зоран Баровић

РЕПОРТАЖА

тим, чека се неки донатор који ће да се појави. Ради се о Дашиновацу, Љумбарди и Г. и Д. Ратишу. Преговарало се и о повратку у урбане средине, где смо ми дали предлог да се у једној згради УУ програма, сместе потенцијални повратници и да ту бораве док се њихова имовина не среди. Ту би могли пристојно да живе док се не стекне неко поверење како би људи ту могли и да остану. Ја подржавам сваки повратак, али не онај од месец, два или годину дана који није ни прихватљив ни одржив”, истиче Баровић, наводећи да треба да се врши огроман притисак и на припаднике међународне заједнице и локалне самоуправе, док тамо једноставно не буде услова за живот других заједница.

НЕКИ СУ СЕ ВРАТИЛИ

Баровић каже да је било индивидуалних покушаја повратка, али да су се они завршавали врло брзо.

“Прва се вратила породица **Бокардо**, која има двојно држављанство, италијанско и српско. Боравили су у Дечанима свега два дана и одмах су се вратили назад, јер су видели да им тренутно ту није место. Онда смо једној жени, **Марији Даниловић**, такође преко ДСИ издејствовали да се стан доведе у стање где би могло да се пристојно живи, али се након тога она преодомислила, увидевши да, ипак, сама не може да опстане на тим просторима”, каже Баровић.

Повратак **Миланке Поповић** и **Весне Илић** је најзбиљнији до сада. На неки начин то је тест колико за остале расељене, још више за локалну самоуправу и међународну заједницу. Оне су, доста тешко ушле у

Миланка Појовић, Весна Илић и Божидар Томић

своје станове и ту, са дозом неизвесности, још увек опстају. Зато је њихов апел под називом “Жалимо се”, добио на тежини, јер ако оне напусте Дечане, процес повратка у Дечане био би, бар по речима наших саговорника, завршен за сва времена.

ШТА ЈЕ ПРОБЛЕМ

Не желећи да коментаришемо овај апел, цитираћемо оно што су Миланка и Весна упутиле представницима међународне заједнице и свима онима који су задужени за повратак.

“Ми се жалимо што је организација UNDP, која је урадила пројекат посета Срба у Дечане са средствима донатора пројекта Амбасаде Велике Британије прекинула тај пројекат без разлога и не даје нам могућност да завршимо посао до краја. Ми смо писале мајл и

УНИЈА М ПОСЕТИЛА НАПАДНУТОГ ТОМИЋА

ОСУДА ОПШТИНСКИХ ЧЕЛНИКА

Теренски тим Уније М је посетио **Божидара Томића** (80) у Дечанима, физички нападнутог, средином маја, испред манастира Високи Дечани. Чика Божа не може да поверује да му се ово десило. Видљиве модрице преко целог левог образа сведоче о физичком болу који је претрпео, али онај невидљиви део, не рачунајући ударце ногама у стомак, најтеже ће да зарасте. “Сви ме знају, као књиговођу народне апотеке и немам чега да се стидим”, рекао је Томић, представницима Уније М, додајући да је само дан раније потписао уговор о реконструкцији куће која ће се градити на његовој земљи, а коју је узурпирао комшија Албанац. Његови планови су да се врати из Београда у град у коме је живео, где је сахрањена његова супруга, заједно са ћерком којој је муж киднапован у Приштини за време конфликта.

Представници Уније и Божидар Томић, на састанку са г. **Мусом Беришом**, председником општине Дечани, осудили су сраман напад на старца и подвукли да је овим чином послата порука, не само Томићу, већ и сваком заинтересованом за повратак, али и међународној заједници. Муса Бериша је рекао да му је жао због оваквог вандалског чина и да се у име грађана Дечана извињава г. Томићу. **Расим Суљај**, командант КПС-а у Дечанима, рекао је да лично гарантује да ће КПС пронаћи починиоца и предати га суду. Весна Илић и Миланка Поповић, пионери повратка у Дечане, и даље једини Срби повратници, рекле су да КПС мора брзо да реагује и пронађе починиоце, или у супротном, у Дечанима највероватније више неће бити повратника.

Радмило Јовић

НИСУ ХТЕЛЕ ИЛИ...

У свом апелу повратнице у Дечане нису навеле да су, пре овог апела, накратко напустиле своја огњишта у страху од протеста и дефилеа ветерана ОВК, који су то урадили због одлуке UNMIK-а да се врати 24 ha црквене земље манастиру Високи Дечани, након чега је општина Дечани прекинула односе са UNMIK-ом у знак неслагања са овом одлуком. Оне у свом апелу нису навеле ни физички напад којим је био изложен Божидар Томић, ни ранији напад, у августу 2006. године, на проф. **Вуку Даниловића**, члана радне групе за Дечане и члана Канцеларије за заједнице, када је заједно са децом расељених из Дечана, био у посети свом месту. Њега су напала три и даље непозната лица и нанели му доста тешке телесне повреде, али га то није обесхрабрило да и даље долази у Дечане и активно се бори за права расељених. Повратнице у Дечане много тога нису навеле...

звале службенике UNDP-а, али без резултата. Ми се жалимо да UNDP још није почео изградњу куће Божицара Томића који чека девет година без резултата.

Резултат прве фазе нашег пројекта је да више од 30 људи жели да се врати у Дечане. Рађене су "Иди и информиси" посете у Краљевицу и Беранама и постоји велико интересовање за повратак. Тражимо да се постојећи пројекат настави, зато што су људи стално у контакту са нама и желе да посете Дечане и то у великом броју, наравно по групама. Ми вас молимо да им то омогућите, јер ми нисмо у могућности да то урадимо саме и тражимо помоћ од донатора. Ми не разумемо зашто сада не може бити посета иако Срби желе да дођу и да буду неко време у Дечанима, иако је

Божидара Томића непосредно после напада примио је Муса Берџа, председник општине Дечани

овде било неких инцидената против Срба и UNMIK-а. Садашње стање је мало напредовало, али наш пример је јачи. Ми смо остављене саме без могућности да радимо наш посао. Надамо се да ћемо наставити овај пројекат.

Захвалне смо вама и чекамо одговор од страних институција", наводи се у мејлу Миланка Поповић и Весна Илић, представница повратника Срба у Дечанима, како су саме себе потписале.

РЕАКЦИЈЕ

Непосредно по објављивању мејла, **Михаела Ђоровић** из канцеларије UNDP-а, Миланки и Весни послала је мејл следеће садржине:

"У потпуности разумемо ваше незадовољство, али вас још једном уверавамо да чинимо све што је у нашој

моћи да се потешкоће превазиђу и да повратници остваре право на свој повратак. Као што смо вас и обавестили до састанка није дошло због обавеза које је планирана екипа имала. Надамо се најискреније да ће до посете доћи идуће недеље и да ћете на време бити о томе обавештени, наводи се у мејлу UNDP-а. Повратнице су добиле подршку и од Центра за развој цивилног друштва (CCSD) из К. Митровице, у којој се, између осталог, каже: "Овим путем бисмо вас охрабрили да истрајете у вашој борби за одржив повратак припадника српске заједнице у Дечанима, унаточ постојећим препрекама и отежавајућим околностима. Уколико се постојећи проблеми не разреше у најбољем интересу повратника, овим путем, желимо да искажемо нашу спремност да се, у сарадњи са партнерима, којима сте проследили ваш апел, активније укључимо у процес решавања истих". Било је одређених реакција из канцеларије Велике Британије у Приштини, UNDP-а, а најављен је састанак свих наведених са повратницама и челницима општине и региона.

И ту се прича завршава, или тек почиње, зависи из ког угла гледамо. Свакако да наведени апел треба подржати, али пре свега, овде се мора извршити већи притисак и на припаднике међународне заједнице и локалне самоуправе, јер су и "нож и погача" у њиховим рукама.

ТРАЖИЋЕМО АЗИЛ

Весна Илић, у телефонском разговору за Унија ИНФО, рекла је да је имала разговор са британским амбасадором у коме му је скренула пажњу на тежак положај ових троје повратника, тражећи од њега да им помогне око повратка осталих заинтересованих Дечанаца у свој град. Она је изнела податак да би према позитивним законским нормама, у јавним службама у овој општини, требало да буде запослено 10 процената Срба. То отвара могућност да евентуални повратници, поред својих станова, одмах добију и запослење, чиме би овај процес био заиста одржив. Амбасадор је обећао да ће о томе разговарати са општинским структурама, предложивши састанак са њима на коме би били присутни представници међународне заједнице и ПИС Косова. Весна је на крају разговора наговестила амбасадору, да ће, ако се од његових обећања ништа не оствари, тражити азил од његове земље, због кршења основних људских права.

ЕКОНОМСКО ОСНАЖИВАЊЕ

У СРЕДАЧКОЈ ЖУПИ ЛЕКОВИТО БИЉЕ ПРОПАДА, А ЉУДИ ОДЛАЗЕ...

ШТА ЈЕ СА СУШАРОМ?

Шар планина је надалеко чувена по квалитетном, самониклом, лековитом биљу свих врста. Средачка жупа, са широм околином (Драјчићи, Плањане, Горње и Доње Љубиње, Мушниково, Манастирица, Јабланица, Небрегоште и друга села), увек је представљала неисцрпну базу и извор самониклог лековитог биља, печурака и шумских плодова.

БИЉНО БОГАТСТВО

Не ради се само о познатим врстама лековитог биља (камилица, нана, хајдучка трава), већ и о мање познатим, а врло лековитим врстама биља, као што су јагорчевина, подбел, дивизма, подубица и многе друге врсте. Како тврде добри познаваоци ове проблематике, у крајевима Средачке жупе наведених, али и других лековитих биљака, има у изобиљу. Поред тога, у жупи постоји дугогодишња традиција сакупљања боровница, клеке, дивљих јабука, које су изванредна сировинска база за справљање многих препарата.

Чека оживљавање-објекат у коме ће бити смештена Сушара

Нажалост, никада у жупи није било организованог и циљаног брања, откупа и финализације производа ове врсте. У условима тешке економске ситуације повратника и локалне заједнице у окружењу, пре свих бошњачке, једна оваква иницијатива променила би слику живота у овом крају. Као најоптималнију солуцију за смештај комплекса откупа, сушења, прераде и складиштења сировина, репроматеријала и осталог, предложен је Дом културе у селу Богошевац, који за почетак може пружити доста добре услове за рад.

СТОПИРАН ПРОЈЕКАТ

Пре тачно годину дана, требало се кренути у реализацију пројекта изградње сушаре за лековито биље и шумске плодове. Циљ овог пројекта је да повећа економске капацитете Средачке жупе, општине Призрен и њених житеља, чиме се директно утиче на побољшање услова економског окружења за повратак ИРЛ и помаже садашњим становницима у њиховој економској одрживости. Пројекат је био одобрен од стране Министарства за заједнице и повратак ПИС Владе Косова и дат на управљање удружењима "Завичај за повратак" и "Свети Никола". Због разних процедуралних проблема, финансијске немогућности, или због немања довољно воље да пројекат заживи у 2007. години, до његове реализације није дошло.

ПИТАЊА ОДГОВОРНИМА

- Нисмо разговарали са представницима општине Призрен и чули њихово мишљење у вези са овим пројектом, али ћемо ових дана и то учинити. UNDP-у Приштина ћемо упутити писмо негодовања, јер нису показали довољно воље да пројекат буде реализован и оставили нас у дилеми да ли заиста желе да подрже повратак и опстанак људи на овим просторима кажу у удружењу "Завичај за повратак".

Крајем прошле године, пројекат преузима UNDP Косово, како би се реализовао у наредној 2008. години. Све формалности око потписивања Уговора, давања сагласности од стране општине и мештана села Богошевац, разговори са корисницима и запосленима на пројекту су завршене, али се ствари не помичу са мртве тачке. Остаје отворено питање, ЗАШТО?

(НЕ) НАМЕРНЕ ОПСТРУКЦИЈЕ

Ових дана смо посетили Богошевац, како бисмо се на лицу места уверили у то шта је урађено и наишли смо само на ишчекивања мештана да радови крену. Мемиш Бирдаини, дипломирани биолог из Локвице, ангажован да као стручно лице води пројекат Сушаре, каже да су расписана два тендера за избор извођача радова за адаптацију сеоског Дома културе, где би Сушара требало да буде смештена, пропала, те да се чека трећи. Да ли је то још један у низу многих разлога да до реализације овог пројекта не дође? Да ли је то намерно одуговлачење читавог пројекта, као уосталом и целог процеса повратка на Косово и Метохију? Ово су само нека питања која се постављају сама од себе, тим пре, што је на Дому културе потребно извршити врло мале адаптације, за шта је у предложеном буџету издвојено само 4,5 хиљада евра.

Крајња едукација биолога - проф. Велимир Палић и Мемиш Бирдаини

А сезона брања лековитог биља на подручју Средачке жупе и Шар планине је у пуном јеку. И поред наших апела да формалности не треба да блокирају активности на пројекту, то се дешава. Због тога је пропуштено брање и откуп ретких биљака које цветају у пролеће и којих скоро да нема на тржишту. Због тога, становници Средачке жупе (Срби и Бошњаци), одмахују руком, као да не верују да ће се било шта променити у економском оснаживању њихове средине. (Д. Палић)

БЕСПЛАТАН УПИС РОМА У МАТИЧНЕ КЊИГЕ РОЂЕНИХ

“Друштвено укључивање и пристојљив људским правима заједница Рома, Ашкалија и Еџићана на Западном Балкану”, назив је пројекта који је финансиран средствима Европске Уније и који UNHCR почиње да спроводи у Србији у координацији са пројектом UNICEF-а “Универзална цивилна регистрација ромске деце”, уз подршку Министарства за рад и социјалну политику, Ромској секретаријату при Канцеларији за људска и мањинска права, Центра за хумане ресурсе и ОЕБС-а.

Основни циљ пројекта је омогућавање бесплатног уписивања у матичне књиге рођених, накнадна регистрација и правна помоћ домицилној ромској популацији, Ромима расељеним са Косова, Ромима повратницима из Западне Европе и свим оним Ромима, који до сада нису били цивилно регистровани.

Недостатак личних докумената један је од највећих проблема на читавом простору Западног Балкана. Овај проблем највише погађа ромску популацију која је, због

честих миграција, сиромаштва и маргинализације додатно угрожена, јер јој не поседује личних докумената онемогућава интеграцију у постојећу заједницу и приступ основним грађанским правима.

ИНФОРМАТИВНА КАМПАЊА

Према проценама, у Србији живи од 100 до 500 хиљада Рома од којих је преко 23 хиљаде званично рег-

РАДИО ЕМИСИЈА О РОМИМА

Славко Марковић и Нада Шошкић у студију Радио Краљева

Непосредно по обележавању Дана избеглица, у студију Радио Краљева, у организацији удружења “Југ” из Краљева и Уније, емитована је једночасовна емисија посвећена проблемима расељених Рома у овом региону. **Весна Петковић**, шефица Одељења за информисање Представништва UNHCR-а у Београду и **Соња Барбул**, из Одељења за правну заштиту UNHCR-а у Београду, говориле су о информативним активностима ове организације и реализацији пројекта бесплатног уписа Рома у матичне књиге рођених. **Ана Марија Ђуковић**, из Секретаријата за ромску националну стратегију Владе Србије, изнела је низ акција из домена рада њеног Секретаријата, а **Славко Марковић**, општински координатор за Роме у Краљеву задржао се на проблемима који муче ову популацију, пре свих, оне прогнане са Косова.

Говорећи о наведеном пројекту уписа Рома у матичне књиге рођених, **Нада Шошкић**, шефица канцеларије НВО “Праксис” у Краљеву истакла је “да осим тога што овим пројектом желимо да помогнемо што већем броју

Рома да се упишу у матичну књигу рођених и да прибаве своја документа, покушавамо и да подигнемо свест код ромске популације о потреби пријаве рођења детета и о важности права на правни субјективитет”. “Такође желимо да подигнемо свест о овом проблему код државних органа и служби, како би се Ромима обезбедио лакши приступ правима и омогућила социјална инклузија”, истакла је Нада Шошкић.

КРАЉЕВО - ТРЕЋА ОПШТИНА

Након Шапца и Крагујевца, Краљево је трећа општина у Србији која је почела са реализацијом овог пројекта. **Ленарт Коцалаинен**, представник UNHCR-а у Србији и **Марија Луиса Форнара**, заменица директора UNICEF-а у Србији, са сарадницима, посетили су Краљево и том приликом разговарали са др **Милошем Бабићем**, градоначелником Краљева, представницима локалне самоуправе и ромским координаторима који ће пружити адекватну помоћ у реализацији овог пројекта. “Краљево нам је посебно важно зато јер има много расељених лица, а међу њима је велики број припадника ромске популације, који су изгубили документа или их ни раније нису поседовали. За UNHCR и друге организације у пројекту, врло је битно да се крене од корена проблема и овај данашњи састанак представља почетак њиховог решавања”, рекао је, том приликом, Ленарт Коцалаинен. Новоизабрани градоначелник Краљева др Милош Бабић подржао је ову акцију, обећавајући пуну подршку локалне самоуправе у њеној реализацији. Марија Луиса Форнара, истакла је да је нарочито важно да ромски координатори и општински координатор за Роме, буду свесни важности ове акције, додајући да “сада у ромским насељима треба пронаћи децу која још увек нису уписана у књиге рођених, започети реализацију овог процеса и посебно родитељима назначити важност накнадног уписа њихове деце у матичне књиге рођених”.

Након разговора учесници састанка обишли су једно од ромских насеља у Краљеву, где су се упознали са тешким условима живота преко 400 расељених и више хиљада домицилних Рома, колико их тренутно живи у Краљеву.

Састанак у кабинету градоначелника др М. Бабић

истрованих интерно расељених лица са Косова. Велики део ових грађана није у могућности да оствари основна права на здравствену заштиту, школовање и рад услед недостатка личних докумената.

Један од циљева пројекта јесте и информативна кампања о потреби и значају уписа у матичне књиге рођених и да се укаже на значај поседовања докумената ради приступа основним социјално-економским правима. Ова информативна кампања биће усмерена ка ромској популацији, као и представницима управе и власти на локалном и националном нивоу. Пројекат ће трајати 18 месеци и обухватиће 20 општина у Србији где су идентификоване потребе ромске популације за овом врстом помоћи.

ОБУХВАЋЕНО 20 ОПШТИНА

Бесплатну правну помоћ и прикупљање потребних докумената на терену пружаће локална невладина организација “Праксис”, дугогодишњи партнер UNHCR-а у активностима правне заштите угрожених популација. У 20 изабраних општина (**Шабац, Крагујевац, Краљево, Крушевац, Прокупље, Врање, Лебане, Владичин Хан, Пожаревац, Звездара, Нови Београд, Нови Сад, Алексинац, Панчево, Куршумлија, Бујановац, Смедерево, Стара Пазова, Обреновац и Зрењанин**), одржаће се састанци са представницима општинских органа, служби и релевантних локалних институција, ром-

ским представницима и координаторима, како би се информисали о активностима које ће се спроводити у њиховој општини и допринели остварењу циљева ових пројеката.

МОБИЛНИ ТИМОВИ

Након тога, мобилни тимови Праксиса ће посетити ромска насеља у општини и започети рад на појединачним предметима. Са становишта правног поретка, људи који нису уписани у матичну књигу рођених не постоје, они су “правно невидљиви”, не уживају своја права на здравствену и социјалну заштиту, на образовање, не могу да уживају имовинска права, не могу да гласају на изборима итд.

Ова лица треба да покрену управни поступак накнадног уписа чињенице рођења у матичну књигу рођених, а уколико немају доказе о свом идентитету, морају да покрену судски поступак. У пракси, ови поступци су сложени, дуготрајни и често са неизвесним исходом. Пракса судова и управних органа у овој области је неуједначена. Нажалост, лицима која покрећу ове поступке неопходна је правна помоћ да би остварили ово основно људско право, а управо у томе ће им помоћи мобилни тимови Праксиса.

Припремили: Ивана Марковић и Милан Кончар

BILOVENGERO PISIBA E ROMEN KO MATICNA KNJIGE

“Ukljuciba ko drustvo i manusengere prava zajednica kotar Roma, Askaljije, thaj Egipcjanja ko Zapadno Balkanji” si o anav kotar projekto so pokinel pe kotar Evropsko Unija a kova UNHCR pocnindja te sprovođinel ki Srbija zajedno e UNICEF “Univerzalno civilno registracija romane chaven”, uzali podrška kotar Ministarstvo za rad i socijalnu politiku, Romano sekretarijati uzali kancelarija za ljudska i manjinska prava, Centro zako humane resursja i OEBS-i.

Osnovno cilj akale projektiskoro si te omogucineli biloverngero upisiba ko bijamindaskere knjige, naknadno pisiba i pravno pomoziba e romenge kola si bijame ki Srbija. Kola nasle kotar Kosovo, kola irinen pe kotar evropakere phuvja i sa okole romenge kola djiakana nane len lila.

Nanibe licna dokumentja jek si kotar najbare problemja ko citavo zapadno Balkanji. Akava problemi najvise pogadjinel e romen kola but phiren, selinen pe,

core, bimangle kotar avera manusa dodatno ugrozinen olenge te koristinene pumare manusengere prava i te oven barabar avere manusenca.

INFORMATIVNO KANPANJA

Sar procenindja pe ki Srbija isi kotar 100 djiko 500 milje Roma. Maskaro kola si 23 milje kola si zvanično registruvime so nasle kotar Kosovo. But manusa kotar

RADIO EMISIJA KOTAR ROMA

Palo belezime Dive kotar nasle manusa, ko studijo Radio Kraljevo, organizindja i organizacija Jug kotar Kraljevo i UNIJA jek radio emisija koja hine posvetime problemenge kotar nasle manusa o roma. Ko akava regionu. Vesna Petković, šefica kotar odeljenje zako informisanje, Predstavništvo kotar UNHCR-a ko Beogradi i Sonja Barbul, kotar Odeljenje zaki pravno zaštita UNHCR ko Beogradi, vakerde so keren bici ko projekto zako bipokimeskero upisiba e romen ko maticna knjige bijandimaskere. Ana Maria Ćuković, kotar Sekretarijati zaki romani nacionalno strategija kotar i Vlada republike srbije iznesindja majbut akcije so on keren buci, a o Slavko Marković, opštinsko koordinatori zako Rome ki Kraljevo zaikherdja pe ko problemja kola mucinen akaja populacija mangle okolen so nasle kotar Kosovo.

Ko vakeriba kotar akala problemja i kotar io projekti pisiba ki bijandinaskeri knjiga, Nada Šoškić,

šefica ki kancelarija NVO “Praksis” ki Kraljevo istaknindja so” uzo adava so mangel akale projektija te pomognine bute manusenge e Romengen mangel te vazden o svesti ko roma zaki potreba te prijavinen pumare chaven kana bijandjoven i kobor si vazno o pravno subjektiviteti “. Adjukha isto mangel te vazden o svesti kotar akava problemi i ko drzavakere manusa i lengere organja i sluzbe, sar bi pe omogucinela polacho pristupi e Romenge ko olengere prava i te omogucineli pe socijalno inkluzija, is

KRALJEVO - TRITO OPŠTINA

Palo Šapca i Kragujevca, Kraljevosi trito opština ki Srbiji koja pocnindja te realizuvinel akava projekto.

Lenart Kocalainen, predstavniko kotar UNHCR-aki Srbija i Maria Luisa Fornara, zamenica e direktoreskeri kotar UNICEF-a ki Srbija, pumare saradnicjenca, posetinde o Kraljevo i tad vakerde e dr Milošija Babićeja, gradonačelniko ko Kraljevo, predstavnicjenca kotar lokalno samouprava i romane koordinatoriija kola ka pruzinen adekvatno pomoc ko akava projekto "Kraljevo amenge si but vazno adaleske si isi but nasle manusa, a maskaro lende i baro broji romengero kola nasalde pumare lila ili nikad nahine olen lila. Zako UNHCR i avera organizacije ko projekto, si vrlo je bitno te kreninel pe kotar koreni e problemiskero i akava divuseskero sastanko prestavljinel pocetko lengere resibneskero, vakerdja o, Lenart Kocalainen.

Nevo gradonačelniko kotar Kraljevo o dr Miloš Babić podržindja akaja akcija i obecinca pherdji podrška kotar i lokalno samouprava ki oleskeri realizacija. Maria Luisa Fornara, istaknindja soj narocito vazno o romane koordinatoriija i o opštinska koordinatoriija te oven svesna soj si akava but vazno akcija, te arakhen ko naselja chaven kola nane pisime lengere roditeljenge posebno te naglasine so si akaja akcija vut vazno soske olengere chaven trebul te upisinen pe ko bijandinaskere knjige.

Palo vakeriba o manusa so kerde lafi nakhle maskaro jek romano naselje ki Kraljevo, kaj dikhle sar but phareste divdinen prekalo 400 manusa nasle kotar Kosovo i vise milje roma so besen poangle ko Kraljevo.

akaja zajednica nasci te koristinel pumare osnovna prava ki zdravstveno zastita, te djan ki skola, te keren buci, adaleske so nane olen pumare dokumentja.

Jek kotar o cilja e prolektoskero si te del informativno kampanja soske trebul i kobor si vazno te upisinen pe ko maticna knjige bijandimaskere i te ukazinel pe kobor si vazno o manusa te oven olen pumare dokumentja sar bi pridjinena te koristinen pumare osnovna Socijo-ekonomska prava.

Akaja informativno kampanja ka ovel usmerime premalo roma, sar i premalo prestavnici kotar drzavakeri uprava ko drzavno i lokalno niveli. O projekto ka trajinel 18 chon i ka dolel 20 opstine ki Srbija kaj identifikuvindja pe i potreba te kerel pe akaja buci.

DOLDE PE 20 POSTINE

Bilovengeri pravna pomoc i kediba dokumentengere lila ko terenji ka kerel lokalno bivladakeri organizacija "Praksis, koja si but bersa partnewri kotar UNHCR ko buci kotar pravno zastita ugrozime manusenge.

Ko 20 birime opstine (**Šabac, Kragujevac, Kraljevo, Kruševac, Prokuplje, Vranje, Lebane, Vladičin Han, Požarevac, Zvezdara, Novi Beograd, Novi Sad, Aleksinac, Pančevo, Kuršumlija, Buganovac, S mederevo, Stara Pazova, Obrenovac i**

Zrenjanin), ka ikheren pe sastanci e manusenca kola si relevantna kotar o opstine, avera relevantna lokalna institucije, romane prestavnikurja iu koordinatoriija, sar bi pe informisinen e bucaja koja ka kerel pe ki olengeri opstina i te saj i on te pomozinen te kerel pe o cilj kotar akava projekti.

MOBILNA TIMJA

Sar dichol kotar pravno poretko, manusa kola nane pisime ko maticna knjige bijandimaskere na postojinen, on "pravno nadihon", na uzivinen pumare prava, ki zdravstveno i socijalno zastita, ko sikavibe, nasci te uzivinen pumare imovinska prava, nasci te glasinen ko izborjai aver. Akala manusa mora te pokreninen pravno postupko naknadno te upisinen pe ko maticna knjige bijandimaskere, a ako nane olen dokazja kotar olengero identiteti, mora te pokreninen sudsko postupko.

Ki praksa, akala postupkja si slozime but trajinen i majbut nane olen izvesno ishodi. Praksa kotar sudja i kotar upravna organja ki akaja oblast nane ujednacime. Ki zalost, manusa kola ka pokrenine akala postupkja trebul olenge pravna pomoc te bi ostvarinena pumaro osnovno ljudsko pravo, a uprava adathe ka pomogninen olen o mobilna timja kotar o Praksis.

ПРИЗРЕНСКА РАЗГЛЕДНИЦА

АКО НЕЋЕ БРЕГ МУХАМЕДУ...

Учесници “Иди-види” посетили Призрену, револутирани недоласком представника КРА на заказани састанак, колективно се упутили у канцеларије КРА.

У организацији Данског савета за избеглице (ДСИ), већа група интерно расељених лица (ИРЛ), имала је прилику да, почетком јуна месеца, обиђе своје домове, у настојању да нађу решење за реконструкцију истих у циљу повратка. Група од 15 расељених, обишла је своје домове и видно потресена оним што су на лицу места видели, са убеђењем да ће од општинских власти и представника међународне заједнице добити охрабрујуће информације о могућностима за реконструкцију и

Обновљена Саборна црква у Призрену

одрживи повратак, упутили су се на раније заказани састанак у зграду општине.

РАЗМЕНЕ АРГУМЕНАТА

Уместо речи охрабрења, осим речи добродошлице, ништа није указивало на то. Прве речи званичника су

Расељени на састанку у СО Призрен

биле јасне “пара нема”. Како присутни расељени нису били задовољни током дискусије, прорадиле су емоције са обе стране. Расељени су, видно узрујани, указали да не желе више да се на такав начин обмањују, јер се повратак у град још није десио. Овакво обраћање расељених је утицало да се и председник општине такође емотивно обрати подвлачећи да ће општина пружити руку и подршку правим повратницима који желе да и добро и зло деле са својим сународницима, те да општина више не може подржавати оне који под маском повратника остваре своје право на реконструкцију (навео је пример Средачке жупе), а онда куће остају празне, или се нуде на продају.

КОЛЕКТИВНО ДО КРА

Како ни на овај састанак (иако редовно позвани) нису дошли представници КРА, за које су расељени

НОВА (СТАРА) СТРАТЕГИЈА ЈОШ УВЕК НИЈЕ УСВОЈЕНА

Интерно расељена лица, учесници на састанцима Општинске радне групе (ОРГ) Призрен, једногласно су одбила да се почетком јуна месеца појаве на заказаном припремном састанку на којем је требала да се разматра Општинска стратегија за повратак у општину Призрен у 2008. години. То је други неуспео покушај општинских званичника Призрена да о овом документу расправљају са расељенима.

Главни разлог одбијања ИРЛ да оду на састанак је чињеница да “нова верзија стратегије” нема ништа ново, осим насловне стране, на којој је промењена година - сада 2008. Повратничка места, остале констатације и планови активности се понављају, али нема напретка у повратку. Стратегија исказује потребу за повратком и реконструкцијом, али не изворе за обезбеђење финансијских средстава која су основа за реконструкцију. Како се у задње три године није направио ни најмањи помак у стварању услова за повратак ИРЛ, ИРЛ учесници на ОРГ су закључили да је беспредметно давати легитимитет документима о повратку и скуповима на којима се исти расправљају. Након обавештења надлежних у Призрену о ставу ИРЛ учесника ОРГ, заказани састанак је одложен.

УСВОЈЕНА ИНИЦИЈАТИВА О ЧИШЋЕЊУ ГРОБЉА

Проф. др Рамадан Муја са сарадницима

Након ове посете, на иницијативу удружења “Свети Спас”, коју је подржала и канцеларија UNMIK-а у Призрену, новоизабрани председник општине Призрен, проф. доктор **Рамадан Муја**, издао је налог надлежним службама да отпочну са уређењем српског православног гробља. У току јула месеца, у сарадњи са Координационим центром Министарства за КиМ, ово удружење ће организовати одлазак расељених лица, како би се прикључили уређењу гробља и санирању оштећења, тако да се расељена лица заинтересована за ову активност, могу јавити канцеларији удружења “Свети Спас” у Београду.

имали највише питања, учесници “Иди-види” посете су закључили да нема потребе више губити време на формалном састанку на којем се не могу добити конкретни одговори на њихова питања везана за узурпирану непокретну имовину, те су, вођени старом изреком “ако неће брег Мухамеду...” одлучили да колективно оду до канцеларије КРА.

У овој идеји подржао их је и представник UNHCR-а који је заједно са њима отишао до канцеларија КРА. Поред свега реченог, колико год то негативно звучало, ваља поменути да се све време сусрета разговор водио у непосредној атмосфери, без преводиоца. Сви званичници, почев од председника општине, и за време састанка, а и након њега, говорили су на српском језику. Општински службеник за повратак је, у кратком временском периоду, успео да удовољи свим расељенима који су исказали потребу за обезбеђењем неког од личних докумената (извод, копија плана и друго).

ПЛАЋЕНО ОДРЖАВАЊЕ ГРОБНИХ МЕСТА

Своје присуство у Призрену расељени су искористили да уз подршку ДСИ обиђу градско гробље. Гробље, које је маја прошле године детаљно уређено, захваљујући учесталим падавинама на почетку ове године, поново је зарасло у коров. У разговору са управником, учесници посете су се договорили и платили одржавање

Шетња Призреном

гробних места у 2008. години. На захтев једног од расељених да се уради мермерни крст са исписаним

Пошкарљаја: снимак за оне који нису могли да дођу

именом, запослени у ЈКП “Хигијени”, која одржава гробље, су без резерве прихватили понуду. Бизнис је бизнис. Свака част. **Александар Нашпалић**, парох призренски, охрабрио је све расељене да у наредном периоду подрже активност око уређења гробља.

Текст и фото: Златко Маврић

У ПРИЗРЕНУ У ФУНКЦИЈИ 064

Једина светла тачка током ове посете, било је сазнање да је у Призрену прорадила, за сада са јако добрим сигналом, мрежа мобилне телефоније 064. С обзиром да је Призрен од увођења мобилне телефоније био један од малобројних градова на КиМ који није био покривен, ова новина је велико олакшање како за малобројне Србе на овим просторима, тако и за представнике осталих заједница, којима ова мрежа омогућава да се са много мање пара чују са својим рођацима и пријатељима како на просторима КиМ, тако и у централној Србији. Малобројни расељени који су се овог месеца нашли у свом граду, имали су посебно задовољство да се својима у централној Србији јаве са њима светих места, испред саборне цркве, из Поткарљаје, са Шадрвана, са прага куће.....

ЖЕЉА РАСЕЉЕНИХ ПОВРАТАК НА КИМ

Од јуна 1999. године, када су Срби и други неалбанци морали да напусте своја имања и домове, расељавља се на разним нивоима и у разним форумима о повратку интерно расељених лица на КиМ. У току низа година уочено је да се у процесу повратка јављају многи застоји, те је број неалбанског повратничког живља изузетно мали. Чак и цифре варирају од неких 6000 до 18000, по подацима UNHCR Приштина. Слична неслањања постоје и у броју ИРЛ у Републици Србији и Републици Црној Гори. Имајући све ово у виду, UNHCR је, средином маја, организовао у Улцињу дводневни скуп, под називом Радионица о међуетничком дијалогу.

За ту прилику као званице на скупу појавили су се министар за повратак и заједнице у Привременим институцијама владе Косова г. **Бобан Станковић** са сарадницима, заменик министра за локалну администрацију Раиф Елези, г. **Срђан Сентић**, саветник Специјалног представника Генералног секретара, а UNHCR Приштина предводио је г. **Мартин Лофтус** са г. **Мбили Амбумом** и другим сарадницима. Из UNHCR Београд дошли су **Бојана Поповић** и **Милена Петровић Браутен** са сарадницима, а из подгоричког UNHCR-а г-ђа **Тамара Јерман** и г. **Јовица Зарић**. Скупу није присуствовао нико из влада земаља које су пружиле уточиште ИРЛ. Модератори на скупу биле су две НВО – „Фрактал“ из Београда и „Партнери Косово“ из Приштине.

Г. **Раиф Елези** је истакао искерну решеност да се пружи једнаке шансе за живот свим грађанима Косова, али се то тешко уклапа, када се има у виду да у више од једне трећине општина на КиМ није одржана ниједна Општинска радна група. А девет година је протекло од изгона.

Учесници скупа били су општински службеници за повратак и општински службеници за заједнице, њих 55. Од НВО учествовали су из Србије представници УНИЈЕ Савеза удружења ИРЛ са Косова и Метохије, УНИЈА М са

КиМ, а из Црне Горе су били позвани Зора и Космет. Улога поменутих НВО, које имају искуства у активностима везаним за повратак, била је да у дијалогу са општинским службеницима за повратак и општинским службеницима за заједнице помогну да се ојачају механизми за повратак ИРЛ. Предуслов за повратак је, с једне стране воља ИРЛ да желе да се врате, а с друге стране да постоје јасне гаранције међународне заједнице и власти у Приштини.

Зато је и јасно да ослужбеници за повратак и службеници за заједнице, не би требало да буду само проста трансмисија одлука власти у Приштини, како међународних тако и привремених, већ и да се заложу да до власти допру и захтеви људи за повратком и шта то треба испунити да до њега дође. С друге стране, НВО на терену треба да се труде да жеља ИРЛ за повратком не посустане. То се може постићи

Детаљ са Радионице у Улцињу

само ако оне располажу тачним и правовременим информацијама са лица места.

Текст: **Бранислав Скробоња**, Фото: **Златко Маврић**

ПРОСЛАВЉЕН СПАСОВДАН

дана пре славе вратили из посете граду. Домаћин овогодишње славе била је **Љиљана Живгаревић**, док је колач преузела **Мирјана Цветковић**.

ТЕКСТ: **Јасна Маврић**

АКТИВНОСТИ УНИЈЕ

ОПШТИНСКО РУКОВОДСТВО ПРИЗРЕНА ОДГОВОРИЛО НА ЗАХТЕВ РАСЕЉЕНИХ ИЗ ГОРЊЕ СРБИЦЕ ДА СЕ ВРАТЕ РЕЧИМА

МОГУ САМО “ОЗБИЉНИ ПОВРАТНИЦИ”

Након орђанованој поврајќа расељених из села Новака, марта 2003. године, пођнаници из Призренској ређиона веровали су да је дошао час и за њихов поврајќак. Међу акћивнијима у овом пођоесу, били су и Срби из Горње Србице, пођремено измешћени у Беођраду, Чоки и Јађодини. Одрђано је више “Иди-види” и “Иди-информии” посејћа, али до поврајќа није дошло. Временом, ојпадало је инћересовање, али не и нада за поврајќом. Почетћком ове гођине, расељени из Г. Србице су поново инћензивирали акћивност око поврајќа, убеђени да су се овођа појћа стварно створили услови.

Пре рата 1999. године, у селу је било свега десет српских кућа, што расељенима ствара наду да међународна организација UNDP/SPARK која се бави индивидуалним повратком, може у свом програму да нађе место и за брзо решење проблема ове групе.

СТРАНАЦ

У сурет жељама расељених, изашли су Дански савет за избеглице и удружење “Свети Спас”, идентификујући кориснике и организујући “Иди-види” посету. На пут је овога пута кренуо и Слађан Андрејевић, који је у време егзодуса имао седам година, а сада је у посету своме селу, отишао са шеснаест година. Највише га је, на прелазу Мердаре, погодила ново постављена табла “Добро дошли у Републику Косово”. Странац у својој земљи.

Воће за оне у расељењу

До Призрена, већ доживљена слика. Група све време посматра колико се слика Косова и Метохије изменила од њиховог одласка. Свуда се гради. Којим и чијим парама? А за реконструкцију њихових кућа, пара нема. Просто невероватно.

СРДАЧНОСТ КОМШИЈА

Овога пута, општински званичници су им обећали да ће се озбиљним повратницима градити куће. Остало је само да се идентификују “озбиљни повратници”. Сви учесници посете истичу да су озбиљни повратници, да им вољу за повратак дају комшије из села које су их и овога пута искрено и пријатељски дочекале. Комшије су са њима обишле поред имања и сеоску цркву и гробље.

Сасћанак у ојћћини Призрен

што је ретка појава у сличним ситуацијама. Стајко Стевић, представник села, учесник Општинске радне групе за повратак, на састанку са представницима општине и невладиних организација, нагласио је да је за задовољење захтева расељених из читавог села потребно изградити само 6-8 кућа.

ПОСЕТА ПОВРАТНИЦИМА

Расељени су искористили прилику да обиђу и повратнике из суседног села Новаке, и упознају се са њиховим животом. То је била прилика да се на лицу места упознају са програмима одрживости повратника. Дочекао их је Спаса Андрејевић, у жеку бербе шафрана (биљке која се користи за зачин), пројекта АСБ организације. Андрејевић је госте охрабрио да се што пре врате. Растали су се уз обећање да хоће. Но, жеља је једно, а могућности друго. Реализација њихових жеља зависиће, пре свега, од расположења агенција које се баве повратком, да и у ово село ангажују своја средства. Без пара за реконструкцију и одрживост, све се завршава само на жељама и обећањима. Надамо се да ће овога пута то бити другачије. (Више фотографија о овој посети у Објективу на 23. страни)

Ј.МАВРИЋ

ЗАПИСИ СА ВИДОВДАНА

Ове године је на Газиместану било много више људи него ранијих година. Неки кажу преко две хиљаде. Избројали смо 14 аутобуса, неколико комбија и велики број аутомобила. Из Подгорице су стигла три аутобуса, из Тетова један, било је много Руса, Срба из Америке, један Сарајлија је стигао из Мелбурна, специјално поводом празника, други са Новог Зеланда...Из Републике Српске... Много камера, пуно младих са заставама, мајицама, преданошћу и побожношћу...Певали су патриотске песме, а уз свештенство појали и оне црквене.

Њих 70-ак препешачило је пут од Београда до Митровице да би стигли на Газиместан. Од Митровице до места морали су аутобусом, нису их пустили да пешаче, из безбедносних разлога. Снежана Борзановић и Бата Дрмончић дошли су пешице из Приштине на Газиместан.

Било је и доста деце свих узраста, старих, болесних, инвалида. У аутобусу из Београда на седиштима је

лежао немоћан парализовани дечак. Мајка га је довела у молитви за исцељење. После опела у порти манастира, 76 жена које су ове године родиле четврто дете добиле су сребрни крст Мајке Југовића, а 22 са петоро деце златни крст. Једну занимљивост испричала ми је моја другарица Оља Симић која увек кад затреба, помаже монахињама. Ових дана продавала је свеће. Уочи празника, двадесет седмог, међу многобројним народом скренуо јој је пажњу млађи мушкарац, који је тражио свеће за пет еура, а кусур је замолио такође у валути... Док је бројала велики нарамак свећа, Оља је по нагласку мислила да је гост Хрват. Хтео је да разговара, представио се, рекао да је Албанац, архитекта по струци и да је дошао да изрази поштовање према Цару Лазару. Долази често у манастир, а између осталог рече: "Вратите се да истерамо ове сељаке из

Приштине"... На Ољину реплику да их нисмо ми довели, додао је да се не може више овако...

Свако вече, уочи Видовдана, смењивале су се разне манифестације, ликовна колонија, песничко вече, избор за најлепшу Косовку девојку, изложба ручних радова. Рада Мићић, хуманитарка из Канаде, једне вечери је извела своју монодраму о мајци киднапованих синова... Вече уочи празника пала је летња киша, први пут од кад се на овај начин слави, томе има 19 година. И док смо били на Газиместану заросио је невидљиви облак ретким капима...

Текст и фото: **Радмила Вулићевић-Тодић**

ФОТО ВЕСТ

НА ВИДОВДАН НАЈМЛАЂИ ФУДБАЛЕРИ "ИБРА" ИЗ ЛЕПОСАВИЋА У ЗЕМУНУ

На главном терену свог стадиона, Земун је поводом Видовдана, угостио најмлађе категорије (1997, 1998. годиште) ФК "Ибар" из Лепосавића. Иако је резултат на оваквим утакмицама у другом плану, остаће забележено да је старија генерација (1997) "Ибра" победила 1:0, док су фудбалери Школе фудбала "Алтина" (1998), који играју за Земун, били мање "гостољубиви", према својим вршњацима са Космета, савладавши их са 3:0.

Текст и фото: **М. Ковач**

ОБЈЕКТИВ СА КИМ

РАСЕЉЕНИ ПОСЕТИЛИ ГОРЊУ СРБИЦУ

Преко Призрена...

...до Горње Србице.

Срдчан сусрећ с комишијама Албанцима...

...обилазак гробља...

...порушених кућа...

...и њовајшника у селу Новакe.

Фотографије: Златко Маврић, јун 2008. године

“ПОЛОЖАЈ ИРЛ РОМА, АШКАЛИЈА И ЕГИПЋАНА У РАСЕЉЕНИШТВУ”

Р. Ђирић, Л. Кларк, Л. Коцалаинен, Д. Палић, Д. Смиљанић

Недостатак докумената, лоши услови становања у нехигијенским насељима, немогућност запослења, здравствене и социјалне заштите, мали број деце која похађају редовну наставу, основни су проблеми са којима се сусрећу Роми, Ашкалије и Египћани у расељењу, закључено је на овом скупу. Када се томе дода, да се у последњих девет година, на простор Космета вратило само нешто више од седам хиљада припадника ове популације, од којих једва преко две хиљаде Рома, који, углавном, не могу да остваре своја имовинска и друга права на КиМ, долазимо до стварне слике стања са којима се суочава ова, иначе, најугроженија популација у Србији.

Циљ овог округлог стола, одржаног у Београду у организацији Уније, на коме су уводничари били **Доста Палић**, председница УО

УНИЈЕ, **Ленарт Коцалаинен**, представник UNHCR-а за Србију, **Ленс Кларк**, представник UNDP-а, **Раде Ђирић**, координатор Центра за хумане ресурсе и **Иванка Костић**, извршна директорка НВО “Праксис”, био је да представи проблеме са којима се сусрећу РАЕ у расељењу, присутним представницима министарстава Владе Србије, невладиним организацијама и коначно, широј јавности.

Присутни представници Министарства за КиМ **Дарко Васић** и Министарства за рад и социјална питања **Марија Вујошевић**, говорили су о активностима које су предузете из делокруга њихових министарстава у побољшању положаја ове “рањиве групе”. Они су истакли да су овом округлом столу требало да присуствују и представници Министарства унутрашњих послова, просвете, здравства, управе и локалне самоуправе, како би се могла створити целовитија слика и бољи приступ у решавању нагомиланих проблема који се тичу наведене популације. Као један од закључака, прихваћен је овај предлог и договорено је да се непосредно по формирању нове Владе, наведена Министарства упознају са проблемима и да се пре доношења новог буџета покушају изнаћи ставке у буџету, које би побољшале положај расељених РАЕ. О тешкој ситуацији у којој се налазе говорили су и сами представници РАЕ у расељењу, изневши низ конкретних проблема са којима се сусрећу у свакодневном животу, рекавши да њих треба решавати одмах. У расправи су учествовали и представници Данског савета за избеглице, чланица Уније и UNDP-а, указавши пут ка решавању горућих проблема РАЕ. Закључујући расправу **Џон Ендрју Јанг**, шеф Одељења за правну заштиту UNHCR-а, истакао је да се 15 година бави проблемима Рома у окружењу. Сложио се са тиме да проблема има, да је Влада Србије доста урадила на њиховом решавању, нагласивши да и сами Роми морају више рачуна да поведу о себи самима. Када сами реше оне проблеме које реално могу, када натерају своје сународнике да шаљу децу у школе, поведу више рачуна о хигијени својих насеља, тада ће имати много више права да од државе, међународне заједнице и разних донатора, траже помоћ у решавању свих наведених проблема, закључио је Јанг.

Пошто је округли сто одржан непосредно пред закључење овог броја шире информације објавићемо у наредном броју УНИЈА ИНФО.

Чланице Уније

Божур – Смедеревска Паланка, Првог српског устанка 109, тел: 026/313-893, e-mail: bozur@verat.net

Глас Косова и Метохије – Београд, Скадарска 40а/II, тел: 011/275-4436, e-mail: gkim@eunet.yu, www.glaskim.co.yu

Завичај за повратак – Крагујевац, Душана Дугалића 47, тел: 034/362-376, e-mail: zavicpo@infosky.net

Зора – Светог Саве 6, Беране, Тел/факс: +382 87/234-200. e-mail: zora_nvo@cg.yu

Југ – Краљево, Цара Душана 27/39, тел: 036/323-220, факс:036/320-430, моб: 064/612-79-66, e-mail: agrkovic@yahoo.com

Свети Никола – Луја Адамича 26 Д, Нови Београд, Тел/факс: 011/26-06-930, e-mail: svnikola@scnet.ty

Свети Спас – Београд, Балканска 25, тел: 011/2686-161, e-mail: svetspas@eunet.yu, www.svetispas.org

Срећна породица – Ниш, улица Душанова 97/4/7, тел: 018/523-647, e-mail: vulicevicr@bankerinter.net

Центар за правну заштиту – Београд, Балканска 25, Тел/факс: 011/2686-161, e-mail: rprotect@eunet.yu

Центар за хумане ресурсе – Сутјеска 318/е Котез – Београд, Тел/факс: 011/715-762, e-mail: chrbgd@eunet.yu

Унија – Канцеларија у Београду – Крунска 15, тел: 011/324-5410, 323-1005, 303-5392; Факс: 303-5393
e-mail: unijakm@eunet.yu, www.unijakm.org

Унија М – Мујо Уљфинаку 5, Приштина, +381(0)38 227 987, +381(0)62 518 108, +377(0)44 897-578,
e-mail: program@unijamkosovo.org, programunijam@yahoo.com

УНИЈА ИНФО – Главни и одговорни уредник: **Жељко Ђекић**; Уређивачки одбор: **Бранислав Скробоња** (председник), **Гордана Ђекић** и **Раде Ђирић** (чланови); Технички уредник: **Гордан Блажић**; Насловна страна: **Златко Маврић**

Адреса редакције: Крунска 15, 11000 Београд, тел/факс: 011/323-1005; Факс: 303-5393; e-mail: unijakm@eunet.yu
Штампа: “Maxima Graf”, Петроварадин; Тираж: 5000 примерака; Бесплатан примерак; ISSN 1820-3531, COBISS.SR-ID 117382153